

Лещенко Л. О.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри прикладної економіки і міжнародних економічних відносин,
Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва, Україна;
e-mail: larisaleshchenko2017@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-6395-4827

Мещеряков В. Є.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри прикладної економіки і міжнародних економічних відносин,
Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва, Україна;
e-mail: ve.meshch@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-7226-895X

Сєвідов В. П.

старший викладач кафедри плодоовочівництва та зберігання,
Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва, Україна;
e-mail: sevidov.vp@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-3826-5149

Сєвідов І. В.

аспірант кафедри плодоовочівництва та зберігання,
Харківський національний аграрний університет імені В. В. Докучаєва, Україна;
e-mail: sevidov.11@meta.ua; ORCID ID: 0000-0003-1627-8296

ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОВОЧЕВИХ ПІДПРИЄМСТВ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Анотація. Розглянуто соціально-економічний вплив упровадження інноваційних методів у овочівництво України і Польщі. Досліджено результати діяльності овочівників Республіки Польща, зокрема виконано ранжування країн — членів ЄС-28 щодо розміру посівних площ овочевих культур за підсумками 2016 року. Проаналізовано стан і динаміку врожаю овочів у Польщі за період 2010—2016 рр. відносно ЄС-28, зроблено висновки та узагальнення. Виконано експрес-порівняння стану врожайності овочів у Польщі та Україні за період 2010—2016 рр. Окремо проаналізовано врожайність томатів та огірків і корнішонів, зроблено висновки щодо доцільності використання інноваційного досвіду овочівництва Польщі в Україні.

Виконано аналіз основних напрямів інновацій, які застосовують польські овочеві підприємства. Досліджено методи і результати впровадження таких інновацій з погляду на їхню соціальну значущість і вплив на показники ефективності роботи підприємств.

Обґрунтовано передумови використання інноваційних технологій в овочівництві та необхідність розроблення довгострокової стратегії впровадження інновацій в українське овочівництво задля підвищення його ефективності та поліпшення продовольчої безпеки держави. Запропоновано інноваційну стратегію розвитку овочівництва в Україні, яка включає: дослідницьку, законодавчу, інституційну, технологічну, енергозберігальну, соціальну, організаційно-стимулюючу, інвестиційну та просвітницьку складові.

Розроблено рекомендації щодо впровадження корисного інноваційного досвіду в діяльність овочевих підприємств України.

Ключові слова: інновації, овочівництво в Україні та Польщі, стратегія розвитку овочевих підприємств.

Формул: 0; рис.: 5; табл.: 1; бібл.: 16.

Leshchenko L. O.

Ph. D. in Economics,
Senior Lecturer of the Department of Applied Economics and International Economic Relations,
Kharkiv National Agrarian University named after V. V. Dokuchaev, Ukraine;
e-mail: larisaleshchenko2017@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-6395-4827

Meshcheryakov V. Y.
Ph. D. in Economics,
Associate Professor of the Department of Applied Economics
and International Economic Relations,
Kharkiv National Agrarian University named after V. V. Dokuchaev, Ukraine;
e-mail: ve.meshch@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-7226-895X

Sevidov V. P.
Senior Lecturer of the Department of Fruit and Vegetable and Storage
Kharkiv National Agrarian University named after V. V. Dokuchaev, Ukraine;
e-mail: sevidov.vp@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-3826-5149

Sevidov I. V.
Postgraduate Student of the Department of Fruit and Vegetable and Storage
Kharkiv National Agrarian University named after V. V. Dokuchaev, Ukraine;
e-mail: sevidov.11@meta.ua; ORCID ID: 0000-0003-1627-8296

TRENDS OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF VEGETABLES OF THE REPUBLIC OF POLAND

Abstract. The socio-economic impact of the introduction of innovative methods in the production of vegetables in Ukraine and Poland is considered. Analyzed global trends affecting food security and the expected demand for agricultural products, which led to the conclusion about the need to constantly increase the volume of vegetable production.

Results. The results of the activities of vegetable growers of the Republic of Poland were investigated. In particular, the EU-28 member states were ranked by the size of the sown area of vegetable crops (according to data for 2016). The state and dynamics of the crop of vegetables in Poland for the period 2010—2016 were analyzed compared to the EU. Conclusions and generalizations are made.

A quick comparison of the yield of vegetables in Poland and Ukraine for 2010—2016 has been carried out. Analyzed the yield of tomatoes, cucumbers and gherkins. The forecasts are made about the possibility of using innovative experience in the production of vegetables in Poland for Ukraine.

The analysis of the main directions of innovation of Polish vegetable enterprises. We study the methods and results of the introduction of such innovations in terms of their social significance and their impact on the work of enterprises.

Practical sense. It justifies the use of innovative technologies in vegetable production and the need to develop a long-term strategy for introducing innovations into Ukrainian vegetable products in order to increase its efficiency and increase the food security of the state. An innovative strategy of vegetable growing in Ukraine is proposed: scientific, legislative, institutional, technological, energy saving, social, organizationally stimulating, investment and educational components.

Developed recommendations for the implementation of useful innovative experience in the activities of vegetable enterprises of Ukraine.

Keywords: innovations, vegetable growing in Ukraine and Poland, strategy of development of vegetable enterprises.

JEL Classification Q16, Q17

Formulas: 0; fig.: 5; tabl.: 1; bibl.: 16.

Лещенко Л. А.
кандидат экономических наук,
старший преподаватель кафедры прикладной экономики
и международных экономических отношений,
Харьковский национальный аграрный университет имени В. В. Докучаева, Украина;
e-mail: larisaleshchenko2017@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-6395-4827

Мещеряков В. Е.

кандидат экономических наук,

*доцент кафедры прикладной экономики и международных экономических отношений,
Харьковский национальный аграрный университет имени В. В. Докучаева, Украина;*

e-mail: vmeshch@yandex.ru; ORCID ID: 0000-0002-7226-895X

Сеvidов В. П.

старший преподаватель кафедры плодоовощеводства и хранения,

Харьковский национальный аграрный университет имени В. В. Докучаева, Украина;

e-mail: sevidov.vp@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-3826-5149

Сеvidов И. В.

аспирант кафедры плодоовощеводства и хранения,

Харьковский национальный аграрный университет имени В. В. Докучаева, Украина;

e-mail: sevidov.11@meta.ua; ORCID ID: 0000-0003-1627-8296

ТЕНДЕНЦИИ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОВОЩНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В РЕСПУБЛИКЕ ПОЛЬША

Аннотация. Проведен сравнительный обзор социально-экономического влияния внедрения инновационных методов в овощеводство Украины и Польши. Исследованы результаты деятельности овощеводов Республики Польша, в частности выполнено ранжирование стран — членов ЕС-28 по размеру посевных площадей овощных культур по итогам 2016 года. Проанализированы состояние и динамика урожайности овощей в Польше за период 2010—2016 гг. в сравнении с ЕС-28, сделаны выводы и обобщения. Выполнено экспресс-сравнение состояния урожайности овощей в Польше и Украине за период 2010—2016 гг. Отдельно проанализированы урожайность томатов, огурцов и корнишонов, сделаны выводы о целесообразности использования инновационного опыта овощеводства Польши в Украине.

Выполнен анализ основных направлений инноваций, которые применяют польские овощные предприятия. Исследованы методы и результаты внедрения таких инноваций с точки зрения их социальной значимости и влияния на показатели эффективности работы предприятий.

Обоснованы предпосылки использования инновационных технологий в овощеводстве и необходимость разработки долгосрочной стратегии внедрения инноваций в украинском овощеводстве для повышения его эффективности и улучшения продовольственной безопасности государства. Предложено инновационную стратегию развития овощеводства в Украине, которая включает: исследовательскую, законодательную, институциональную, технологическую, энергосберегающую, социальную, организационно-стимулирующую, инвестиционную и просветительскую составляющие.

Разработаны рекомендации по внедрению полезного инновационного опыта в деятельность овощных предприятий Украины.

Ключевые слова: инновации, овощеводство в Украине и Польше, стратегия развития овощных предприятий.

Формул: 0; рис.: 5; табл.: 1; библи.: 16.

Вступ. Світові глобальні тенденції впливають на продовольчу безпеку, очікується, що для задоволення попиту, світовому сільському господарству у 2050 р. буде потрібно виробляти майже на 50 % більше їжі, кормів та біопалива, ніж у 2012 р., при тому, що населення світу досягне 9,73 млрд [1, с. 46]. Тобто, попит на сільськогосподарську продукцію постійно росте, а при незадоволеному попиті на продукцію сільськогосподарського виробництва прогнозовано зростатиме і соціальна напруга у суспільстві, адже росте и необхідність нарощувати обсяги виробництва такої продукції.

Сучасні сільськогосподарські підприємства країн — членів Європейського Союзу (зокрема Республіка Польша), а ті, що вирощують овочі, — особливо, постійно стикаються з викликами. Це вимоги з боку: потенційних та існуючих покупців, постачальників і контрагентів, середовищ світового та європейського ринків сільськогосподарських товарів та продуктів, регіональних та

місцевих ринків і торгівельних майданчиків; необхідність вирішувати суто професійні питання (дотримання технологій вирощування продукції, саджанців, розсади, захисту овочів від шкідників, збереження вже зібраного врожаю тощо). Отже, виробникам необхідно постійно задовольняти зростаючий попит на власну продукцію та вирішувати поточні професійні проблеми, це і спонукає їх звертатися саме до інноваційних підходів у виробництві, оскільки без впровадження інновацій, конкурентне середовище поглинає підприємства-аутсайтери.

Аналіз досліджень та постановка завдання. Різні інноваційні напрями розвитку сільського господарства та овочівництва зокрема досліджуються багатьма науковцями, так С. А. Петросян разом з А. В. Паликян вивчають вплив інновацій на рівень інтенсифікації сільського господарства [2], В. С. Усков досліджує взаємовплив інновацій та ефективності сільськогосподарського виробництва [4], Т. Raj Pravin аналізує проблеми майбутньої торгівлі у секторі квітництва [5], Р. Saranraj та S. Anbu вивчають проблеми подальшого використання у сільському господарстві агропромислових відходів [6], Tadeusz Filipiak виконує фундаментальні дослідження впливу на овочевий ринок Польщі її інтеграції з Європейським Союзом [7], В. П. Рудь. аналізує вплив інновацій, котрі застосовуються на овочевому ринку, на забезпечення продовольчої безпеки держави [8].

Разом із цим, при наявності стрімкого інноваційного розвитку овочевого господарства у сусідній с Україною Республікою Польща, в Україні бракує досліджень, які б дозволили узагальнити польський досвід та використати його для українських виробників. Овочеві підприємства в Україні, стикаючись зі складнощами при вирощуванні продукції, змушені або робити власні відкриття того, що вже відкрито раніше, або самотужки відшукувати можливості щодо запозичення корисної інформації, цьому на вітчизняних підприємствах виникають проблеми з рівнем ефективності виробництва, котрі обумовлюються використанням екстенсивних підходів до нього. Саме це і зумовлює необхідність та завдання представленого дослідження

Метою дослідження є — розробка стратегічного плану інноваційного розвитку українського овочівництва на підґрунті узагальнення існуючого польського досвіду впровадження інновацій у порівнянні з досвідом українських виробників в умовах сучасних реформації.

Результати дослідження. Особливостями сучасного польського сільського господарства є: невелика площа ферм і значні трудові ресурси. Потенціал розвитку виробництва овочів в Польщі високий. Це пов'язано з великим обсягом ресурсів землі і робочої сили у республіці, хоча кліматичні умови тут менш сприятливі, ніж у інших країнах Західної Європі. [7] Так у рейтингу країн ЄС за площею виробництва овочів по підсумкам 2016 р. Польща посідає третє місце, поступаючись лише Італії та Іспанії (рис. 1).

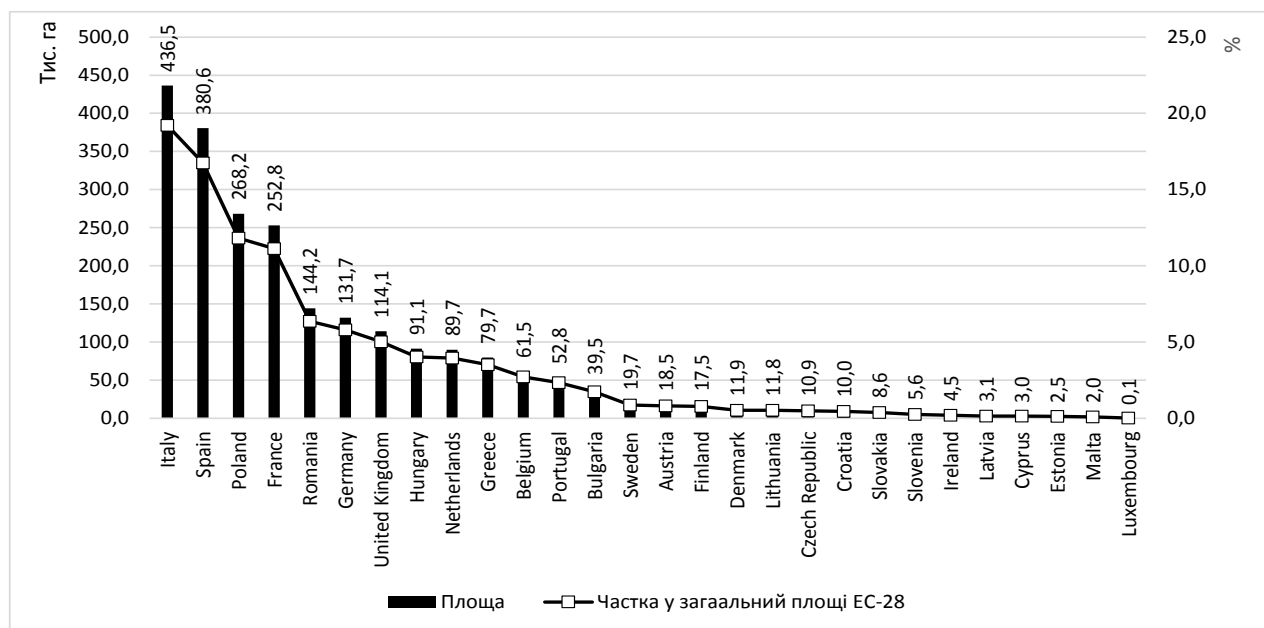

Рис. 1. Ранжир країн ЄС за площею вирощування овочів за підсумками 2016 року
Джерело: Побудовано за даними: European Commission [9] і власними розрахунками.

Придатна площа, яка використовувалася в Польщі для вирощування саме овочів у 2016 року, становила 268,2 тис. га, що відповідає 11,8% від загальної площі земельних угідь, які використовувалися в овочівництві ЄС-28. Тобто Республіка Польща має значний земельний ресурс для вирощування стратегічно необхідної овочевої продукції у порівнянні з іншими країнами — членами ЄС.

Обсяги вирощування овочів Республікою Польща коливаються у часі (рис. 2).

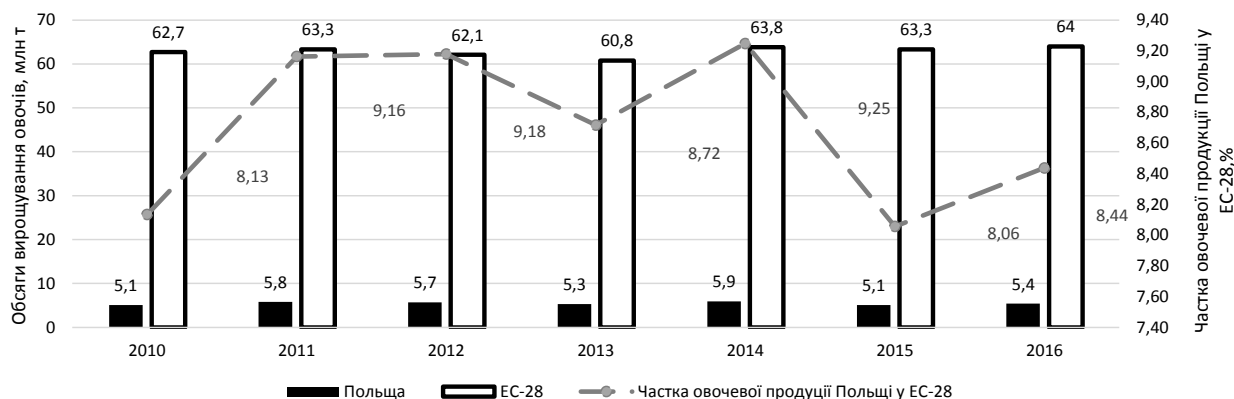

Рис. 2. Обсяги виробництва овочів у Польщі (у порівнянні з ЄС-28)

Джерело: Побудовано за даними: Rynek owocow i warzyw stan i perspektywy [10] і власними розрахунками.

Наведені статистичні дані вказують на те, що обсяги вирощування овочів в Польщі зазнають незначних коливань, хоча у 2015—2016 рр. знизилися до 5,1—5,4 млн т відповідно, в той час, як обсяг вирощування овочів в ЄС-28 за цей період зріс. Тому частка овочевої продукції Польщі у ЄС-28 зазнала зниження і становила 8,06—8,44% за відповідні роки.

Таким чином, виробники польської овочевої продукції знайшли свою власну нішу на ринку ЄС, та поступово її вдосконалюють. Таке становище стало можливим у т. ч. завдяки впровадженню, використанню та постійному вдосконаленню польськими господарствами інноваційних методів ведення овочевого господарства.

Проведення експрес-порівняння стану врожайності овочів в Польщі та України наведено на рис. 3.

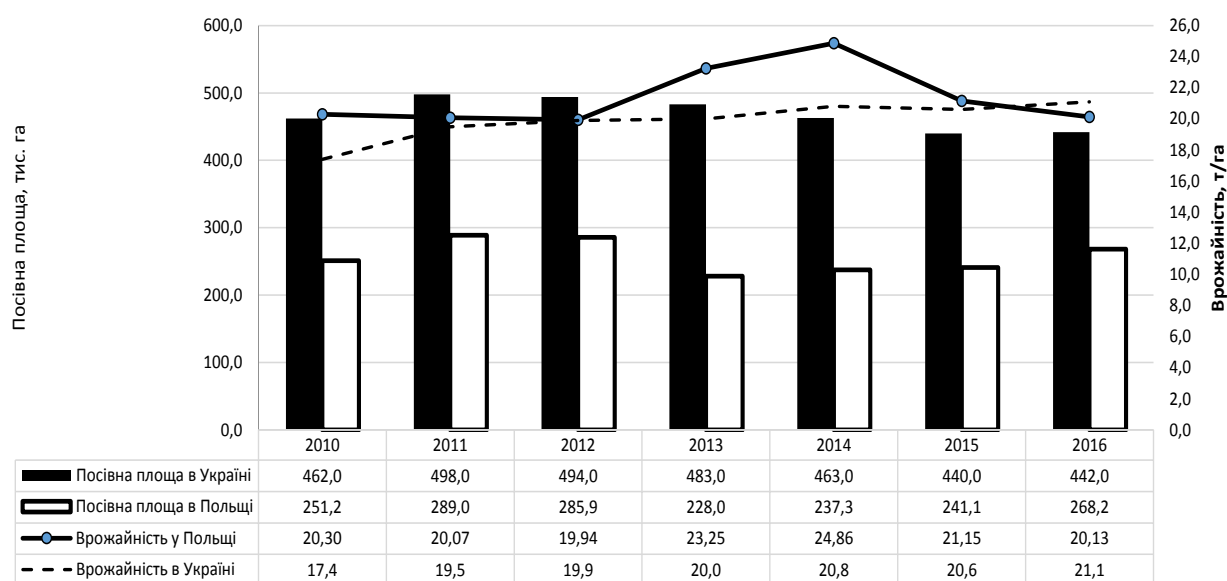

Рис. 3. Динаміка врожайності овочевих культур в Україні та Республіці Польща

Джерело: Побудовано за даними: Державної служби статистики України [11], Rynek owocow i warzyw stan i perspektywy [10] і власних розрахунків.

Дані рис. 3 свідчать, що за наявності в Україні значної переваги у вигляді розміру посівної площі, яка використовується для вирощування овочів, а саме: вона перевищує таку площу в Польщі у 2010—2016 р. в 1,84—1,64 рази відповідно, врожайність овочевих у Польщі — стабільно вища, хоча 2016 року українським виробникам вдалося надолужити польських.

Одночасно врожайність тих видів овочів, при вирощуванні яких більшою мірою застосовуються інноваційні заходи та спеціальні програми значно відрізняється в Україні та Польщі [12] (рис. 4).

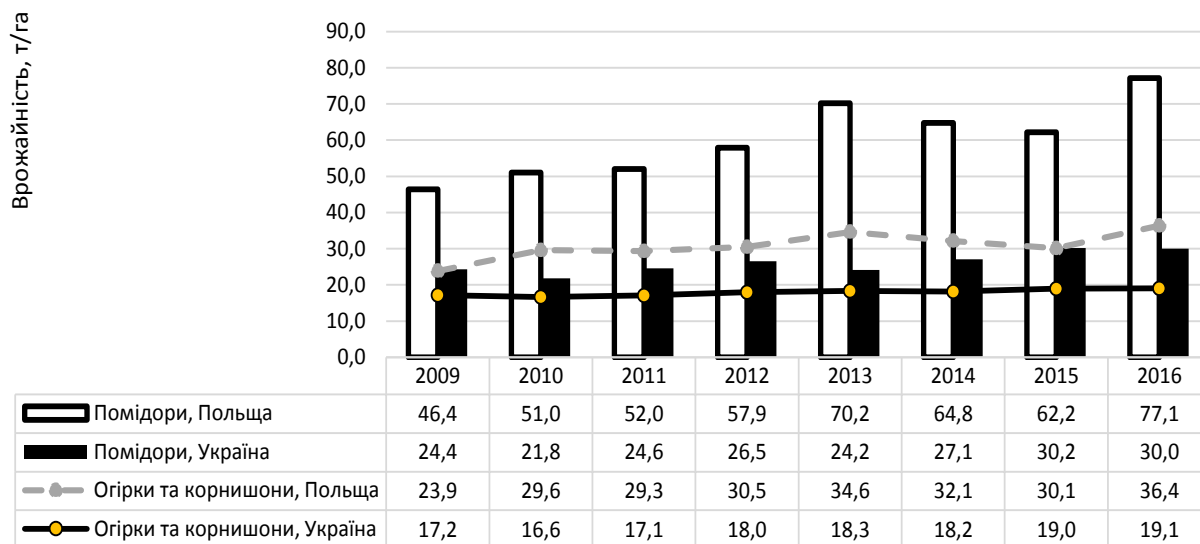

Рис. 4. Динаміка врожайності окремих овочевих культур в Україні та Республіці Польща

Джерело: Побудовано за даними: FAOSTAT Food and Agriculture Organization of the United Nations [13] і власних розрахунків.

Наведені дані засвідчують, що, за підсумками 2016 р., врожайність у Польщі помідор, огірків і корнішонів (тобто культур, які можуть масово вирощуються у закритому ґрунті, та саме для їх вирощування застосовуються спеціальні інноваційні цілорічні програми-технології) вище у 2,57 та 1,9 рази відповідно. Хоча вітчизняні аграрії докладають зусиль щодо впровадження технологій вирощування цих овочів у закритому ґрунті, але поки їх недостатньо.

Таких результатів овочівництву Республіці Польща вдалося досягнути не одразу, а завдяки плановим, програмним діям. Розвиток ринку овочів Польщі мав сприяти подальшому розширенню пропозиції, створенню високоякісних, фірмових та інноваційних продуктів та вирішенню соціальних проблем суспільства. Це, насамперед, комплексні програми, які пов'язують можливість забезпечити виконання стратегічних показників забезпечення продовольством власного населення, запланованого рівня експорту власної продукції та забезпечення зайнятості населення республіки.

Те, що суттєво впливає на результати — підсумки роботи овочівників Польщі, з нашої точки зору, комплексність підходів польських аграріїв до проблем розвитку ринку овочів зокрема, та сільського господарства у цілому.

Особливе значення для розвитку польського овочівництва має її членство в Європейському Союзі, яке зміцнило процеси спеціалізації і концентрації її сільськогосподарського виробництва. Саме це спонукає більше домогосподарств підвищувати свою ефективність та конкурентоспроможність на національному та європейському ринках. Спеціалізація фермерських господарств є важливим засобом поліпшення їхньої ефективності і конкурентоспроможності [14].

Економічні умови змушують проводити подальшу спеціалізацію овочевих господарств, оскільки вона визначає зростання продуктивності праці та рівень їхнього доходу. Проте спеціалізація виробництва сприяє зростанню цінового та виробничого ризику, і ризику навколишнього середовища, який частково обмежується прямими виплатами та через систему страхування сільського господарства [15].

Інноваційні підходи до проблем овочівництва в Республіці Польща та Україні мають багато спільного. Так, розвиток польського овочевого господарства підтримується науковими дослідженнями, які виконують науковці Польської академії наук (Polska Akademia Nauk), Інституту економіки сільського господарства і продовольчої економіки (The Institute of Agricultural and Food Economics) та інших установ. В Україні такі дослідження проводять науковці Національної академії аграрних наук України, яка є науково-методичним та координаційним центром з наукових проблем розвитку АПК України, аграрних університетів міст Києва, Херсона, Миколаєва та інших.

Як основні підходи до інноваційних упроваджень у Польщі використовується зокрема горизонтальна інтеграція, яка надає можливість підвищити конкурентоспроможність її фермерських господарств.

Аналіз підходів Польщі до подолання її проблем в її аграрному секторі та овочевому ринку зокрема, та вивчення можливості трансформації таких підходів до реалій українського овочівництва дозволив сформулювати потенційну модель змін та трансформацій (рис. 5).

Рис. 5. Шестиступенева модель змін та інновацій на підприємстві

Джерело: Складено за: Bartol K. M., Martin D. C. [16] та авторські розробки.

Представлені дані дозволяють говорити про закономірність та необхідність стратегічно-інноваційних змін в українському овочівництві.

Завдяки поступовості заходів, компанія може змінитися докорінно. Проте є необхідність дотримуватися основних складових таких змін, а саме:

- організаційної структури компанії;
- інноваційних технологій, за допомогою яких мається на увазі виконати методи трансформації засобів та об'єктів роботи у виробач із зміненими властивостями до вихідних матеріалів. Такі зміни стосуються знань, інструментів, обладнання і способи, що використовуються на підприємстві для виготовлення виробів та послуги;
- людських ресурсів, зміни стосуються попиту на ці ресурси як у напрямках кількості та якості;
- організаційної культури, де найважливішими є зміни в системі цінностей, стандарти, рейтинги та вірування, які з'єднують членів компанії чи інших організацій. [16].

Вважаємо, що існує необхідність впровадження в Україні інноваційної стратегії розвитку овочівництва, оскільки, не зважаючи на виконання прийнятої Кабінетом Міністрів України 31 жовтня 2011 р. № 1120-р Концепції розвитку овочівництва та переробної галузі, яка передбачала відповідне фінансування з державного бюджету до кінця 2015 р., сьогодні цей напрям потребує прискіпливої уваги та докорінних швидких змін.

Пропонована стратегія представлена у табл. 1.

Інноваційна стратегія підходів до проблем овочівництва в Україні

Фактори впливу	Коментар
Дослідницький	Постійне проведення дослідницьких робіт належного рівня якості та аналізу інноваційних впроваджень Проведення наукових конференцій та семінарів Підготовка профільних періодичних видань, що дозволяють впроваджувати та розповсюджувати досвід науковців та інноваційних господарств
Законодавчий	Підготовка законодавчих активів стратегічного характеру та нормативів з приводу забезпечення систему страхування сільського господарства
Інституціональний	Узгодження всіх інновацій у єдиному інноваційному центрі, інституті інноваційних досліджень
Технологічний	Аналіз, облік та постійний моніторинг технологій, які використовуються у інноваційних впровадженнях
Енергозберігаючий	Узгодження інноваційних програм з програмами енергозбереження
Соціальний	Обов'язкове узгодження соціальних факторів при розробці інноваційних програм у якості основних
Європейського вектора	Узгодження власних законодавчих ініціатив України з ЄС задля покращення розвитку інноваційних ініціатив
Організаційно-стимулюючий	Налагодження координаційних контактів на всіх етапах розвитку інноваційних розробок
ІнвЄСтиційний	Забезпечення функціонування системи страхування сільського господарства
Просвітницький	Постійні просвітницькі дії щодо впровадження інноваційного досвіду в роботу малих ферм та домогосподарств

Примітка. Розроблено з використанням даних: Zmiany na rynku warzyw i w gospodarstwach warzywniczych w Polsce po integracji z Unią Europejską [7].

Висновки.

1. Галузі овочівництва Республіки Польща та України схожі за багатьма факторами (кліматичними умовами, переліком овочевих культур, які культивуються та вирощуються тощо), при цьому в Україні є об'єктивні переважні фактори (площа — обсяг земель придатних для овочівництва, обсяг та якість людських ресурсів). Одночасно, польські овочівники досягли значних переваг у порівнянні з українськими саме завдяки впровадженню інноваційних підходів у овочівництві, а особливо в овочівництві закритого ґрунту.

2. Задля якісного запозичення польського інноваційного досвіду в овочівництві вітчизняними виробникам необхідно вивчити досвід овочівників Республіки Польща та прийняти для опрацювання и потенційного впровадження запропоновану у дослідженні модель змін. Особливої уваги потребує саме поступовість та послідовність таких впроваджень.

3. З погляду на мінливість ситуації на ринках овочевої продукції світу та України, одним з головніших факторів, котрий впливає на результат впровадження інновацій, є здатність швидко та адекватно реагувати на різноманітні зміни та перешкоди, саме цьому існує необхідність впровадити інноваційну стратегію розвитку овочівництва в Україні, яка включає: дослідницьку, інституційну, технологічну, енергозберігаючу, соціальну та організаційно-стимулювальну складові.

Література

1. The State of Food and Agriculture 2012. Investment in agriculture for a better future [Electronic resource] // FAO. — 2012. — December 6. — Available at : <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>.
2. Петросян С. А. Инновация — как важный фактор интенсификаций сельского хозяйства (на примере Республики Армения) [Электронный ресурс] / С. А. Петросян, А. В. Паликян // Вестник ГУУ. — 2016. — № 5. — Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsiya-kak-vazhnyy-faktor-intensifikatsiy-selskogo-hozyaystva-na-primere-respubliki-armeniya>.
3. Рудашко А. А. Инновации в механизации сельского хозяйства. [Электронный ресурс] / А. А. Рудашко, А. В. Клочков // Вестник Белорусской государственной сельскохозяйственной академии. — 2015. — Юбилейный выпуск. — Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsii-v-mehanizatsii-selskogo-hozyaystva>.
4. Усков В. С. Инновации основа повышения эффективности сельскохозяйственного производства [Электронный ресурс] / В. С. Усков // Проблемы развития территории. — 2011. — № 3. — Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsii-osnova-povysheniya-effektivnosti-selskohozyaystvennogo-proizvodstva>.

5. Pravin R. Future trading in floriculture sector: issues and opportunities for sustainable farm development [Electronic resource] / R. Pravin // *International Journal of Innovations in Agricultural Sciences (IJIAS)*. — 2017. — Vol. 1. — Is. 2. — P. 91—93. — Available at : www.jpsscscientificpublications.com.
6. Saranraj P. Future trading in floriculture sector: issues and opportunities for sustainable farm development [Electronic resource] / P. Saranraj, S. Anbu // *International Journal of Innovations in Agricultural Sciences (IJIAS)*. — 2017. — Vol. 1. — Is. 2. — P. 59—71. — Available at : <http://www.jpsscscientificpublications.com/journals/LSA.php?id=11>.
7. Filipiak T. Zmiany na rynku warzyw i w gospodarstwach warzywniczych w Polsce po integracji z Unią Europejską [Electronic resource] / T. Filipiak. — Warszawa : Wydawnictwo SGGW, 2014. — 184 s. — Available at : http://www.wne.sggw.pl/wp-content/uploads/Filipiak_2014_zmiany_na_rynku_warzyw_i_w_gospodarstwach_warzywniczych.pdf.
8. Рудь В. П. Інноваційна діяльність на овочевому ринку та її роль у забезпеченні продовольчої безпеки [Електронний ресурс] / В. П. Рудь // *Економіка і суспільство*. — 2016. — Вип. 7. — С. 138—145. — Режим доступу : http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/24.pdf.
9. European Commission Eurostat Database [Electronic resource]. — Available at : https://ec.europa.eu/commission/index_enhttps://ec.europa.eu/eurostat/data/database.
10. Rynek owocowy i warzyw: stan i perspektywy [Electronic resource]. — Warszawa, 2016. — Czerwiec. — № 48. — 64 s. — Available at : <https://www.ierigz.waw.pl/publikacje/analizy-rynkowe/rynek-owocow-i-warzyw>.
11. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Кернасюк Ю. Ринок овочів відкритого ґрунту та тепличних [Електронний ресурс] / Ю. Кернасюк // *Агробізнес сьогодні*. — 2018. — 17 липня. — Режим доступу : <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichni-hektar/item/10912-rynok-ovochiv-vidkrytoho-gruntu-ta-teplychnykh.html>.
13. Food and Agriculture Organization of the United Nations [Electronic resource] // FAOSTAT. — Available at : <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>.
14. Zięta W. Zmiany zachodzące w gospodarstwach rolnych w latach 2002-2010 / W. Zięta, W. Józwiak. - Warszawa: GUS, 2012.
15. Kus J. Specjalizacja w rolnictwie jako element zwiększający ryzyko w produkcji i sposoby przeciwdziałania / J. Kus // *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego*. — Poznań: CDR w Brwinowie, 2012. — № 1.
16. Bartol K. M. Management / K. M. Bartol, D. C. Martin. — New York : Mc Graw-Hill, Inc., 1991.

Стаття рекомендована до друку 03.09.2019

© *Леуценко Л. О., Мещеряков В. С., Сєвідов В. П., Сєвідов І. В.*

References

1. The State of Food and Agriculture. (2012, December 6). Investment in agriculture for a better future. *FAO*. Retrieved from <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>.
2. Petrosyan, S. A., & Palikyan, A. V. (2016). Innovaciya — kak vazhnyj faktor intensivifikacij sel'skogo hozyajstva (na primere Respubliki Armeniya) [Innovation — as an important factor in intensification of agriculture (on the example of the Republic of Armenia)]. *Vestnik GUU — Bulletin of GUU*, 5. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsiya-kak-vazhnyy-faktor-intensifikatsiy-selskogo-hozyajstva-na-primere-respubliki-armeniya> [in Russian].
3. Rudashko, A. A., & Klochkov, A. B. (2015). Innovacii v mekhanizacii sel'skogo hazyajstva. [Innovations in the mechanization of rural economy]. *Vestnik Belorusskoj gosudarstvennoj sel'skohozyajstvennoj akademii — Bulletin of the Belarusian State Agricultural Academy*. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsii-v-mehanizatsii-selskogo-hozyajstva> [in Russian].
4. Uskov, V. S. (2011). Innovacii osnova povysheniya effektivnosti sel'skohozyajstvennogo proizvodstva [Innovation basis for increasing the efficiency of agricultural production]. *Problemy razvitiya territorii — Problems of development of the territory*, 3. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsii-osnova-povysheniya-effektivnosti-selskohozyajstvennogo-proizvodstva> [in Russian].
5. Pravin, R. (2017). Future trading in floriculture sector: issues and opportunities for sustainable farm development. *International Journal of Innovations in Agricultural Sciences (IJIAS)*, 1, 2, 91—93. Retrieved from www.jpsscscientificpublications.com.
6. Saranraj, P., & Anbu, S. (2017). Future trading in floriculture sector: issues and opportunities for sustainable farm development. *International Journal of Innovations in Agricultural Sciences (IJIAS)*, 1, 2, 59—71. Retrieved from <http://www.jpsscscientificpublications.com/journals/LSA.php?id=11>.
7. Filipiak, T. (2014). Zmiany na rynku warzyw i w gospodarstwach warzywniczych w Polsce po integracji z Unią Europejską. Warszawa: Wydawnictwo SGGW. Retrieved from http://www.wne.sggw.pl/wp-content/uploads/Filipiak_2014_zmiany_na_rynku_warzyw_i_w_gospodarstwach_warzywniczych.pdf [in Polish].
8. Rud, V. P. (2016). Innovatsiina diialnist na ovochevomu rynku ta yii rol u zabezpechenni prodovolchoi bezpeky [Innovative activity in the vegetable market and its role in ensuring food security]. *Ekonomika i suspilstvo — Economy and society*, 7, 138—145. Retrieved from http://economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/24.pdf [in Ukrainian].
9. European Commission Eurostat Database. (n. d.). *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/index_enhttps://ec.europa.eu/eurostat/data/database.
10. Rynek owocowy i warzyw stan i perspektywy. (2016, Czerwiec). Warszawa. Retrieved from <https://www.ierigz.waw.pl/publikacje/analizy-rynkowe/rynek-owocow-i-warzyw> [in Polish].
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n. d.). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Kernasiuk, Yu. (2018, July 17). Rynek ovochiv vidkrytoho gruntu ta teplychnykh [Market of open-source and greenhouse vegetables]. *Ahrobiznes sohodni — Agribusiness today*. Retrieved from <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichni-hektar/item/10912-rynok-ovochiv-vidkrytoho-gruntu-ta-teplychnykh.html> [in Ukrainian].
13. FAOSTAT. (2018). Food and Agriculture Organization of the United Nations. *www.fao.org*. Retrieved from <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>.
14. Zięta, W., & Józwiak, W. (2012). Zmiany zachodzące w gospodarstwach rolnych w latach 2002-2010. Warszawa: GUS [in Polish].
15. Kus, J. (2012). Specjalizacja w rolnictwie jako element zwiększający ryzyko w produkcji i sposoby przeciwdziałania. *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego*, 1, Poznań: CDR w Brwinowie [in Polish].
16. Bartol, K. M., & Martin, D. C. (1991). Management. New York: Mc Graw-Hill, Inc.

The article is recommended for printing 03.09.2019

© *Leshchenko L. O., Meshcheryakov V. Y., Sevidov V. P., Sevidov I. V.*